

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

CONCEPTUAL ISSUES POLAND-UKRAINIAN EUROREGIONAL COOPERATION

Русняк М.М.,
аспірант

*Закарпатського інституту агропромислового виробництва
Національної академії аграрних наук України*

Метою статті є концептуальний аналіз європейського регіонального співробітництва в польсько-українському контексті. Важливим компонентом дослідження є європейське регіональне співробітництво з акцентом на стратегічному плануванні та розвитку українсько-польського транскордонного співробітництва. Здійснено аналіз ролі стратегічного виміру в розвитку прикордонних регіонів України, зокрема Закарпатської області, її соціального й економічного розвитку. Науковий аналіз теорії та практики європейського регіонального транскордонного співробітництва Європейського Союзу має особливо важливе значення внаслідок розширення Європейського Союзу на схід.

Ключові слова: Україна, Польща, Європейський Союз, європейське регіональне співробітництво, транскордонний регіон, концепція, інтеграція.

Целью статьи является исследование на концептуальном уровне европейского регионального сотрудничества в польско-украинском контексте. Важным компонентом исследования является европейское региональное сотрудничество с приоритетом стратегического планирования и развития украинско-польского сотрудничества. Осуществлен анализ роли стратегического аспекта в развитии приграничных регионов, особенно Закарпатской области, ее социального и экономического развития. Научный анализ теории и практики европейского регионального трансграничного сотрудничества Европейского Союза имеет особенное значение вследствие расширения Европейского Союза на восток.

Ключевые слова: Украина, Польша, Европейский Союз, европейское региональное сотрудничество, трансграничный регион, концепция, интеграция.

The aim of this study was to conceptualize the European regional cooperation in the Poland-Ukrainian context. In the article the important component of the European regional cooperation focusing in the questions of strategic planning of development of Ukrainian-Poland trans-border cooperation. Conducted analysis of the role of strategic programming in social and economic development of border region Ukraine – Transcarpathian region. The scientific analysis of theory and practice of European regional and cross-border co-operation the European Union has a particular importance in the context of EU enlargement to the east.

Key words: Ukraine, Poland, European Union, European regional cooperation, trans-border region, concept, integration.

Постановка проблеми. Саме в українсько-польському єврорегіональному транскордонному співробітництві у якості вельми позитивного прикладу концептуального характеру розглядається найбільша кількість стратегічних документів. Характер цих концептуальних стратегій є білатеральним – міждержавна «Стратегія українсько-польського міжрегіонального й прикордонного співробітництва» (2004 р.) [29]; міжрегіональна українсько-польська стратегія транскордонного співробітництва між Львівською й Волинською областями та Люблінським і Підкарпатським воєводствами (2004 р.) [27] і навіть п'ятисторонній програмний документ про стратегію розвитку транскордонного співробітництва країн Карпатського єврорегіону – «Стратегія транскордонного співробітництва «Карпати 2003–2011» [28].

Стан опрацювання. На загальному тлі поодиноких статей про міжрегіональне транскордонне співробітництво регіонів України на Сході, Півдні й Півночі приємно вирізняються дві потужні наукові школи: львівська й ужгородська школи науковців.

Питанням українсько-польського єврорегіонального, транскордонного та міжрегіонального співробітництва присвячені праці (монографії, посібники, наукові статті, соціологічні розвідки) українських учених – А. Балян [1], Н. Мікули [16–19], Є. Кіш [6–9], В. Луцишин [12–14], Ю. Шолох [32; 33].

Українським джерелом дослідження є статистика, хоча слід відзначити, що українська й польська статистика дещо різняться – відмінності є у визначенні експорт-імпорту тощо, але саме аналіз статистичних щорічників Польщі й України, інформаційної статистичної бази двох сусідніх країн створив умови для проведення об'єктивного дослідження.

Прискіпливо вивчається єврорегіональне співробітництво в Польщі. Праці Г. Горжеляк [35] і Р. Федан [31], Б. Кавалко [36], К. Куцаб-Бонк [37; 38], А. Міщук [39] присвячені виключно українсько-польському співробітництву на міжрегіональному рівні. Доктор економічних наук Краківського університету Міхаель Габріель Вожняк, обґрунтовуючи концепцію соціально-еко-

номічної когерентності ЄС, саме для країн – сусідів Польщі визначає такий пріоритет у співпраці, як розбудову інституційних форм і механізмів: «Необхідним є обмеження державного втручання в економіку через передачу певної компетентності й фінансових ресурсів від центрального бюджету до установ або неурядових фондів з одночасним введенням конкуренції між ними» [2]. По суті, цей напрямок співпраці і є базовою причиною неефективності сучасного єврорегіонального співробітництва в Україні.

Метою статті є концептуальний аналіз європейського регіонального співробітництва в польсько-українському контексті.

Виклад основного матеріалу. Із погляду наукового аналізу важливо виокремити такі поняття: регіон, прикордонний регіон, транскордонний регіон, транскордонне співробітництво, міжрегіональне співробітництво, єврорегіональне співробітництво. Поняття регіону ми визначаємо згідно з вітчизняною національною політико-правовою специфікою та згідно із загальноприйнятими нормами та стандартами єврорегіонального співробітництва.

Базова категорія – регіон. Дискусії щодо поняття «регіон» є різними в різних науках, адже це міждисциплінарне поняття. Стосовно виокремлення поняття «регіон» і «прикордонний регіон» в аспекті нашого дослідження маємо підкреслити, що ми погоджуємося із загальноєвропейським визначенням – регіон має визнаватися на рівні конституції певної держави або законодавства, яке гарантує його автономію, самобутність, владні повноваження й організаційну структуру. Таке визначення формулює Асамблея Європейських регіонів (далі – АЄР) [34, с. 5–6]. Не абсолютизуючи тлумачення Декларації щодо регіоналізму в Європі, зазначимо, що АЄР презентує більше 300 європейських регіонів, відмінних за розміром, адміністративним і політичним устроєм, за статусом, який зумовлюється їхньою історією, культурою, конституційними принципами та характером територіальної організації кожної держави. Поважаючи відмінності регіонів, ця Декларація висловлює прагнення регіонів до подальшої регіоналізації в інституційних межах своїх держав, що мають федеративну, децентралізовану чи автономну структуру [34, с. 2–3].

Автор дослідження цілком погоджується з доктором економічних наук А. Балян, яка, визнаючи базовими загальноприйнятими європейські норми та критерії транскордонного/міжрегіонального співробітництва, а також відповідно до національних законодавств досліджуваних прикордонних регіонів, визначила *регіон* як територіальне утворення, сформоване в законодавчому порядку на рівні, що є безпосередньо нижчим після загальнодержавного й наділене правом політичного

самоврядування: «Поняття регіону визначає його насамперед як систему просторової територіальної реальності/інституту в складній взаємодії внутрішніх однорідних, але не уніфікованих фізико-географічних, економічних, етнокультурних складників і зовнішніх факторів суміжних територій, просторів. Природно, що просторові категорії детермінують регіональний розвиток. І саме в цьому контексті, на нашу думку, оцінка, комплексна характеристика прикордонної території, прикордонного регіону як системи має включати три підсистеми, а саме: природну, соціальну й економічну» [1, с. 58].

Згідно з документом Ради Європи *прикордонний регіон* – це адміністративно-територіальна одиниця, що знаходиться на наступному після державного рівні та розташована безпосередньо вздовж державного кордону. «Прикордонний регіон – це потенційний регіон із притаманною йому географією, екологією, етнічними групами, економічними можливостями тощо, але поділений суверенітетом урядів, що правлять по обидві сторони кордону» [15, с. 8].

У контексті нашого дослідження важливо визначити поняття *транскордонний регіон*, позаяк аналіз здійснюватимемо в розрізі польсько-українських взаємин. На нашу думку, українсько-польський транскордонний регіон – це цілісна інтегрована система співробітництва суб'єктів єврорегіонального розвитку України та Польщі. Сутність формування цієї системи полягає у створенні ефективної інтегрованої партнерської мережі на українсько-польському прикордонні.

Характер українсько-польського транскордонного регіону визначається як власне учасниками, суб'єктами, так і напрямами співпраці регіонів двох сусідніх держав – економічної співпраці, екологічного, освітнього, науково-дослідного характеру тощо, представників органів місцевої та регіональної влади прикордонних регіонів.

Із концептуального погляду в контексті сучасних процесів європейської інтеграції принципово важливим є застосування стратегічного підходу в плануванні й розвитку спільних програм єврорегіонального співробітництва транскордонного регіону України та Польщі. Таким чином не тільки реалізуються регіональні економічні потенціали, інтереси сторін із погляду конкурентоспроможності, але й формується постійно діюча міжнародна мережа партнерств у міжнародному вимірі, що в цілому підсилює конкурентні переваги українсько-польського транскордонного регіону.

Згідно зі ст. 1 Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами чи владами (Мадрид, 1980 р.) кожна Договірна Сторона зобов'язується підтримувати та заохочувати транскордонне співробітництво між територіальними общинами або

владами, які знаходяться під її юрисдикцією, і територіальними громадами чи властями, які знаходяться під юрисдикцією інших Договірних Сторін [4]. Тому в дослідженні ми використовуємо європейське загальноприйняте визначення поняття «*транскордонне співробітництво*», яке згідно зі ст. 2 означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, і на укладання із цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. Транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних громад або властей, визначеної внутрішнім законодавством. Межі та характер такої компетенції цією Конвенцією не змінюються [4]. Є й так зване прикордонне співробітництво, але сьогодні в європейському тлумаченні це означає територіальну межу лише локальної співпраці. Подекуди це поняття використовується й нині дослідниками в Україні, але не слід усе ж таки ототожнювати прикордонне співробітництво з транскордонним, яке за організаційно-правовим визначенням, масштабами й характером дії більше відповідає європейським нормам і критеріям.

Організаційно-правове регулювання транскордонного співробітництва в Україні визначається Законом про транскордонне співробітництво, який набрав чинності 24 червня 2004 р. (далі – Закон), і постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та євро регіонів» включно. Згідно із Законом *транскордонне співробітництво* (ст. 1) – це спільні дії, спрямовані на поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами й місцевими органами виконавчої влади України й територіальними громадами та відповідними органами влади сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їхнім національним законодавством. Метою транскордонного співробітництва є розвиток соціально-економічних, науково-технічних, культурних та інших зв'язків і добросусідських відносин між суб'єктами й учасниками транскордонного співробітництва на принципах визнання суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів держав; урахування під час укладання угод про транскордонне співробітництво повноважень суб'єктів і прав учасників транскордонного співробітництва; узгоджене усунення політичних, економічних, адміністративних та інших перешкод для взаємної співпраці (ст. 2) [5].

На відміну від транскордонного співробітництва, є й міжрегіональне співробітництво (або, як його ще визначено в документах, – міжтериторіальне співробітництво), тобто співробітництво

регіонів (адміністративно-територіальних одиниць), які не є прикордонними й просторово віддалені один від одного. Згідно зі ст. 2 додаткового протоколу до Європейської Рамкової Конвенції 1980 р. *міжрегіональне співробітництво* означає таке: «Для цілей цього Протоколу *міжтериторіальне (міжрегіональне) співробітництво* означає будь-яку спільну діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними громадами чи властями двох або більше Договірних Сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми властями, включаючи укладання з територіальними громадами чи властями інших держав угод про співробітництво» [3].

Зауважимо, що в правовому вимірі є чітке визначення саме *українсько-польського міжрегіонального співробітництва*. Так, 24 травня 1993 р. було підписано Угоду між Урядом України й Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво. Згідно зі ст. 1 цієї Угоди міжрегіональне співробітництво означає діяльність регіональних органів державної адміністрації й органів місцевого самоврядування, спрямовану на зміцнення й розвиток дружніх і добросусідських відносин між обома країнами [30]. Більше того, із теоретико-методологічного погляду вкрай важливо підкреслити, що між Республікою Польща й Україною в організаційно-правовому міждержавному вимірі має місце й *стратегічне партнерство*. Хоча в стратегічному партнерстві пріоритет визначається на рівні держав у реалізації довгострокових, стратегічних інтересів, стратегічне партнерство все ж є підсистемою, засобом зовнішньої політики на регіональному й міжрегіональному рівнях [20; 27].

На нашу думку, одним із найважливіших понять, із приводу якого точаться дискусії серед учених України, є категорія «*євро регіональне співробітництво*». Так, зокрема, представники львівської школи регіоналістики Н. Мікула й П. Скотний використовують поняття «євро регіональне співробітництво» лише як співробітництво євро регіонів як структур, чи як співробітництво в рамках євро регіонів, на відміну від використання цього терміна для позначення євроінтеграційних процесів співробітництва чи іншого тлумачення [16; 17; 18]. Представники ужгородської школи вчених-регіоналістів Є. Кіш [6; 7; 8; 9; 10] і М. Лендєл виокремлюють саме євроінтеграційний характер співробітництва, співпрацю регіонів Європи в контексті поширення та поглиблення європейського інтеграційного процесу [11].

Зауважимо, що з організаційно-правового погляду згідно з Мадридською конвенцією *євро регіони* – це одна з інституційних форм транскордонного співробітництва, отже, не варто звужувати дію євро регіонального співробітництва до дії євро регіонів і в ієрархічній класифікації

еврорегіональну співпрацю ставити нижче за транскордонне співробітництво. Закон України про транскордонне співробітництво містить таке визначення *еврорегіону* (ст. 1): організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- чи багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво [5]. Стосовно формування та діяльності єврорегіонів постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. № 587 «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів» (зі змінами, унесені згідно з постановами Кабміну № 270 від 01 березня 2003 р. і № 1402 від 04 вересня 2003 р.) чітко визначає: «Розвиток єврорегіонів на території України здійснюється відповідно до вимог актів законодавства, зокрема Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про зовнішньоекономічну діяльність», Указу Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики й Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами, їхніми державами-членами й Україною, інших міжнародних договорів України» [21].

Основними напрямками співробітництва створених *еврорегіонів України*, згідно з постановою Кабміну, є поєднання зусиль в економічній сфері, розбудова соціальної, інформаційної та виробничої інфраструктури, будівництво та модернізація інфраструктури кордону, розвиток транспортної мережі, наукової та культурної співпраці, охорона навколишнього природного середовища, обмін досвідом між відповідними органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, взаємна допомога в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, боротьби зі злочинністю й нелегальною міграцією тощо. Основними завданнями щодо подальшого розвитку єврорегіонів є такі: підтримка взаємовигідних зв'язків із сусідніми країнами, країнами-кандидатами та державами ЄС; здійснення заходів для поступового усунення перешкод (адміністративних, правових), що стримують розвиток транскордонної взаємодії; узгодження українського законодавства з питань регіонального співробітництва з міжнародними нормами [21].

На нашу думку, звужувати єврорегіональне співробітництво до рівня єврорегіонів небажано, слід використовувати європейський досвід, але теоретично й практично необхідно значно розширити формат співпраці. Наприклад, у Європі загальноприйнято, що класифікація єврорегіонального співробітництва здійснюється в трьох площинах, а саме:

- 1) транскордонне співробітництво;
- 2) інтеррегіональне (міжрегіональне) співробітництво;

3) транснаціональне співробітництво.

Таким чином, на нашу думку, *українсько-польське єврорегіональне співробітництво* – це цілісна інституційована система міжрегіональної взаємодії на двосторонній і багатосторонній основі, яка є підрівнем європейської інтеграції України. По суті, саме єврорегіональне співробітництво по всьому західному периметру кордонів України слугує так званим додатковим «містком» європейської інтеграції України на регіональному рівні в таких напрямках співпраці, як економіка, транспорт, екологія, культура, логістика, освіта, наука тощо.

Якісне оновлення форм і методів українсько-польської єврорегіональної співпраці на початку XXI ст. на основі розбудови чітко визначених європейських принципів, механізмів, методів було би неможливе без формування інституційного складника регіональної політики в кожній із сусідніх країн.

За основу в Європейському Союзі використовують класифікацію регіонів, так звану *єдину статистичну систему класифікації NUTS* (Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes). По суті, ця класифікація не тільки сприяє більш ефективному просторовому плануванню та статистичному аналізу соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі, але й створює можливість для більш прозорого фінансування регіонів. Класифікація NUTS поділяється на 5 рівнів. NUTS I – макрорегіони, регіони; NUTS II – мезорегіони, адміністративні одиниці; NUTS III – округи; NUTS IV – рівень маленьких територій; NUTS V – населені пункти, поселення. Наразі основною метою єврорегіонального розвитку в Європі визначено *конвергенцію*. Метою *конвергенції* (від лат. convergentio – наближення) є нівеляція диспропорцій між регіонами та країнами, підтримка слаборозвинутих регіонів, де ВВП на мешканця менше, ніж 75% середнього по ЄС. Країни, де ВВП менше, ніж 90% від середнього в ЄС, отримуватимуть додаткове фінансування на програми в галузі транспортної інфраструктури й захисту довкілля (78% від загального бюджету). Визначено чотири основні напрями стосовно додаткового фінансування на регіональному та міжрегіональному рівнях: модернізація виробництва; формування й розвиток галузевої інфраструктури, вихід на ринок, захист довкілля; розвиток продуктивних сил; налагодження ефективної діяльності у сфері державного адміністрування. На досягнення регіональної конкурентоспроможності та підвищення рівня зайнятості населення виділено 17,2% (близько 57,9 млрд євро): 48,31 млрд євро – для регіонів, які знаходяться поза конвергенцією; 9,58 млрд євро – як сприяння структурному розвитку відсталих регіонів, тобто надання допомоги регіонам, де показ-

ник ВВП на одну особу менший, ніж 75% ВВП у середньому по ЄС. Найцікавіше для регіонів України – це фінансування *європейського територіального співробітництва* – 3,94% (близько 13,2 млрд євро): 4,7 млрд євро – на транскордонне співробітництво; 1,6 млрд євро – на зовнішні кордони; 6,3 млрд євро – на транснаціональне співробітництво; 0,6 млрд євро – на мережу зв'язків [10, с. 346–347].

Фінансування в міжрегіональному, транскордонному єврорегіональному вимірі здійснюється через чотири програми-ініціативи: INTERREG (підтримка транскордонного співробітництва регіонів, включає транскордонну, транснаціональну й міжрегіональну співпрацю), URBAN (інтегрований розвиток міських територій), EQUAL (субсидування транснаціональних програм, що запобігають дискримінації на ринку робочої сили), LEADER (стимулювання розвитку сільських територій). Перелічені програми фінансують окремі фонди: INTERREG і URBAN – Європейський регіональний фонд розвитку; LEADER – Орієнтаційна секція Європейського гарантійного й орієнтаційного фонду сільського господарювання; EQUAL – Європейський соціальний фонд [1, с. 158–163].

Наявна *джерельно-інформаційна база дослідження* проблем єврорегіонального, транскордонного українсько-польського співробітництва свідчить про широкий масив джерел міжнародно-правового виміру, документів, законодавчих актів міжнародного характеру, статистики, аналітичних узагальнень, соціологічних досліджень, документів і статистики секретаріатів єврорегіонів, в яких беруть участь і українські регіони, офіційних матеріалів статистики України та зарубіжних країн. Зокрема, це статистичні щорічники, щомісячники, регіональні статистичні видання; статистичні відомості посольств України та Польщі щодо зовнішньоекономічної діяльності регіонів, статистичні видання щодо зовнішньоекономічної діяльності регіонів України й зарубіжних країн, а також бази даних прикордонних регіонів країн ЄС та України; офіційні, статистичні й аналітичні матеріали Ради Європи, Євросоюзу; періодичні видання, документальні та статистичні джерела з мережі Інтернет.

З-поміж основних документів слід відзначити Закони України про транскордонне співробітництво та постанови Кабміну щодо функціонування єврорегіонів, а також Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 8 вересня 2005 р. № 2850, постанову Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. № 587 «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів», постанову Кабінету Міністрів України від 11 травня 2005 р. № 339 «Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проектів (програм) транскордонного спів-

робітництва, які можуть бути включені до державної програми розвитку транскордонного співробітництва», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 149 «Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 рр.», постанову Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р.», постанову Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1819 «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 р.», наказ Мінекономіки «Про затвердження Порядку підготовки проектів (програм) транскордонного співробітництва, зразків листка реєстрації висновків попереднього розгляду проекту (програми) транскордонного співробітництва, листка результатів оцінювання проекту (програми) транскордонного співробітництва» від 3 червня 2005 р. № 158, наказ Мінекономіки «Про утворення міжвідомчої робочої групи з підготовки рекомендацій зі складання переліку проектів транскордонного співробітництва» від 5 березня 2007 р. № 65.

Інший важливий блок – це міжнародно-правова й договірно-правова основа співробітництва України з Польщею, а також із Європейським Союзом і з іншими міжнародними європейськими організаціями, які безпосередньо регулюють систему транскордонного, міжрегіонального, єврорегіонального співробітництва. Складовою частиною цього блоку документів є законодавство України та законодавство Республіки Польща, зокрема зводи законів Польщі щодо активізації та підвищення ефективності транскордонного та міжрегіонального співробітництва (договори, міжурядові угоди, спільні декларації, заяви, протоколи). Важливим джерелом є й періодика, адже більшість документів із теми дослідження опубліковані в таких ЗМІ: «Офіційний вісник України», «Відомості Верховної Ради України», «Урядовий кур'єр» і «Голос України», «Газета Виборча», «Реч Посполіта», «Впрост».

Особливої уваги заслуговує так звана Мадридська конвенція 1980 р. і її два додаткові протоколи – Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями від 21 травня 1980 р. і два додаткові протоколи до неї – Додатковий протокол до Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями від 9 листопада 1995 р. і Протокол № 2 до Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва від 5 травня 1998 р., а також офіційні матеріали й інші документи інститутів Ради Європи,

Євросоюзу та їх керівних органів і структур із питань розвитку транскордонного співробітництва (протоколи, резолюції, рекомендації, доповіді, постанови, рішення, директиви).

Прагматичною сутністю вирізняються на сучасному етапі головні стратегічні й фінансові документи, пов'язані з реалізацією програм єврорегіонального, транскордонного співробітництва, – Інструмент європейського сусідства й партнерства (далі – ІЄСП) – Регламент (ЄС) № 1638/2006, що встановлює загальні положення щодо Інструменту європейського сусідства й партнерства; Стратегічний документ Східної регіональної програми (2007–2013 рр.); Індикативна програма для Східного регіону ІЄСП (2007–2010 рр.), Стратегічний документ для України (2007–2013 рр.), Національна індикативна програма (2007–2010 рр.), Стратегічний документ та індикативна програма для Програми транскордонного співробітництва [22].

Так, згідно з програмою Інструменту європейського сусідства й партнерства (далі – ІЄСП), транскордонне співробітництво має на меті сприяти економічному та соціальному розвитку в регіонах по обидва боки спільних кордонів; вирішити спільні проблеми в таких сферах, як навколишнє середовище, охорона здоров'я, боротьба з організованою злочинністю; збільшити ефективність і безпеку кордонів; сприяти транскордонній «міжлюдській» співпраці на місцевому рівні [22].

Іншим важливим сегментом є білатеральні угоди різних рівнів, як міждержавного характеру (наприклад, Угода між Урядом України й Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво 1993 р.), так і на міжрегіональному рівні, зокрема, угода між Закарпатською обласною державною адміністрацією України та Підкарпатським воєводством Республіки Польща про транскордонне співробітництво 2002 р. [30].

Висновки. Отже, період 1990-х рр. був періодом адаптації до положень Мадридської конвенції єврорегіонального, транскордонного співробітни-

цтва України та Польщі. Його визначають як *передакцесійний* на період 2000–2006 рр. (до того, як країну прийняли до ЄС). У межах передакцесійних фондів діяли три програми: 1) *PHARE* – фінансування пріоритетних завдань у контексті законодавчого доробку Європейського союзу (бюджет становив 1 560 млн євро щороку); 2) *ISPA* – підтримка інвестування транспортних проектів і проектів з охорони навколишнього середовища (із бюджетом 1 040 млн євро щороку); 3) *SAPARD* – підтримка інвестицій у галузі сільського господарства (бюджет – 520 млн євро щороку протягом 2000–2006 рр.).

Період 2000-х рр. у Польщі можна визначити як етап формування політики єврорегіонального та транскордонного розвитку в країнах Центральної Європи, адаптованої до норм Євросоюзу. Фактично це період імплементації нової моделі єврорегіонального, транскордонного та міжрегіонального розвитку, який уже включає використання структурних фондів (для Польщі як повноправного члена ЄС), а також перегляд функціонування системи та моделі транскордонного співробітництва країн центральноєвропейського регіону в контексті програми вступу до ЄС на новий проектний і фінансовий період (2007–2013 рр.). Для регіонів України цей період є важливим не тільки з погляду адаптації до євростандартів, але й у контексті підготовки вступу країни до Євросоюзу.

Основними суб'єктами транскордонного співробітництва є територіальні общини чи влада, які здійснюють місцеві чи регіональні функції та визначаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави. Міжнародні нормативно-правові акти чітко визначають право територіальних общин і властей за певних умов укладати угоди про транскордонне співробітництво, визнають чинність для національного законодавства актів і рішень, які ухвалюються в рамках угод про транскордонне співробітництво, а також правову дієздатність (статус юридичної особи) будь-якого органу, який буде створений за такою угодою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балян А. Міжрегіональне, транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу / А. Балян – Ужгород : Ліра, 2005. – 325 с.
2. Возняк М. Зростання та спади соціально-економічного зближення в ЄС. Рекомендації для України / М. Возняк // Спільний європейський економічний простір: гармонізація мегарегіональних суперечностей. – Київ, 2007. – 101 с.
3. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами чи властями (ETS № 106). Мадрид, 21 травня 1980 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Про транскордонне співробітництво : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1861–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

6. Кіш Є. За програмою сусідства. Транскордонне співробітництво України після східного розширення Європейського Союзу / Є. Кіш // Політика і час. – 2004. – № 12. – С. 27–34.
7. Кіш Є. За стандартами транскордонної взаємодії (Перше десятиліття єврорегіональної співпраці) / Є. Кіш // Політика і час. – Київ, 2003. – № 10. – С. 79–84.
8. Кіш Є. Транскордонне співробітництво та регіональна політика Європейського Союзу / Є. Кіш // На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів. Інститут «Схід – Захід». – Київ : Логос, 2000. – С. 13–34.
9. Кіш Є. Українсько-угорське транскордонне співробітництво: можливості та пріоритети у XXI столітті / Є. Кіш. – Ужгород : Ліра, 2003. – 124 с.
10. Кіш Є. Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції / Є. Кіш. – Ужгород : Ліра, 2008. – 440 с.
11. Лендъел М. Досвід Карпатського єврорегіону: поштовх до переосмислення моделі транскордонного співробітництва / М. Лендъел // На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів. – К. : Логос, 2000. – С. 49–70.
12. Луцишин В. Єврорегіон «Буг»: Волинська область / В. Луцишин. – Луцьк : Вежа, 1997. – 448 с.
13. Луцишин В. Єврорегіон «Буг»: концепція та стратегія розвитку / В. Луцишин. – Луцьк : Вежа, 2002. – 416 с.
14. Луцишин В. Єврорегіон «Буг» : Обласний суспільно-географічний комплекс : теорія, методика, практика / В. Луцишин. – К. : ІСД МО, 1996. – 207 с.
15. Методические материалы по организации приграничного сотрудничества местных и региональных властей Европы / Handbook on transfrontier cooperation for local and regional authorities in Europe. Русская версия. 2-е издание. – Страсбург, 1995. – 147 с.
16. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003. – 222 с.
17. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2004. – 394 с.
18. Мікула Н. Регіональна політика розвитку транскордонного співробітництва / Н. Мікула // Транскордонне співробітництво. – 2007. – № 1. – С. 9–11.
19. Мікула Н. Транскордонне співробітництво в умовах інтеграційних процесів України : автореф. дис. ... д. е. н. / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України. – 40 с.
20. Польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва на 2007–2015 рр. – Люблін, 2008. – 230 с.
21. Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабміну № 270 від 01 березня 2003 р. і № 1402 від 04 вересня 2003 р.) : постанова КМУ від 29 квітня 2002 р. № 587 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/587-2002-%D0%BF>.
22. Програмування допомоги ЄС для країн ІЄСП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.enpi-programming.eu/wcm/index.php>.
23. Регламент (ЄС) № 1638/2006 Європейського Парламенту й Ради від 24 жовтня 2006 р., що встановлює загальні положення щодо Інструменту європейського сусідства і партнерства.
24. Регламент (ЄС) № 951/2007 від 9 серпня 2007 р.
25. Скотний П. Світовий досвід організації та функціонування єврорегіонів / П. Скотний // Держава та регіони. – Серія : Економіка та підприємництво. – 2007. – № 6. – С. 157–160.
26. Скотний П. Проблеми розвитку єврорегіональної співпраці областями України / П. Скотний, Н. Мікула // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Збірник наукових праць. – Вип. 1 (57) Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2006. – С. 323–331.
27. Спільна польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва. Люблінське воєводство, Підкарпатське воєводство, Волинська область, Львівська область. 2005–2015 роки. Разом у майбутнє. – Люблін : Дім Європи, 2006. – 57 с.
28. Стратегія транскордонного співробітництва «Карпати 2004–2011». – Ужгород : АРР «Закарпаття», 2004. – 46 с.
29. Стратегія українсько-польського міжрегіонального й прикордонного співробітництва. – Київ-Варшава : Українсько-польська міжурядова координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва, 2004. – 26 с.
30. Угода між Урядом України й Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua/cgi-bin/putfile/cgi/.
31. Федан Р. Регіональні фактори активізації транскордонної співпраці Польщі та України / Р. Федан. – Львів, 2003.
32. Шолох Ю. Міжнародно-правовий, інституційний вимір українсько-польського транскордонного співробітництва / Ю. Шолох // Науковий Вісник Закарпатського державного університету. Випуск 8. – Серія : Економічні науки. – 2008.

33. Шолох Ю. Стратегічне планування розвитку прикордонного регіону (на прикладі Закарпатської області) / Ю. Шолох // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 131–138.
34. Declaration of the Assembly of European Regions on Regionalism in Europe. – Basel, 4 th December, 1996. Art. 1.
35. Gorzelak G. Verification of the structure of objectives, priorities and directions of the National Strategy for Regional Development for 2007–2013 (15). / G. Gorzelak Expertize commissioned by the Department of Coordination of Structural Policy, of the Ministry of Economy. – 2004.
36. Kawalko B. Polska granica wschodnia zewnetrzna granica Unii Europejskiej – wybrane aspekty. Barometr Regionalny / B. Kawalko.– № 3, WSZiA CBS. – Zamosc 2003.
37. Kucab-Bak K. Przedsiębiorczosc podstawa konkurencyjnosci malych i srednich podmiotow gospodarczych w przygranicznym regionie podkarpackim / K. Kucab-Bak // Jaroslaw: Uwarunkowania spoleczno-ekonomiczne transgranicznych regionow lwowskiego i podkarpackiego, 2001. – S. 343–351.
38. Kucab-Bak K. Turystyka i atrakcyjnosc turystyczna czesci polskeej euroregionu karpackiego / K. Kucab-Bak // Jaroslaw: Podkarpacie jako region przygraniczny Unii Europejskiej. VIII Miedzynarodowa Konferencja Naukowa w Jaroslawiu. 2004. – S. 225–241.
39. Miszczuk A. Pogranicze polsko-ukrainskie jako przedmiot zainteresowania statystyki regionalnej / A. Miszczuk // Wiadomosci Statystyczne. –nr 6, 2005.